

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת נצבים - וילך
תשפ"ג

(שנה ז', גליון מס' 308)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,
השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
20:10	19:29	18:19	ירושלים:
20:07	19:32	18:36	תל אביב:
20:09	19:31	18:29	חיפה:
20:09	19:31	18:36	באר שבע:

שיעורי הרב אליהו בר חן

**בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה**

פרשת נצבים - וילך התשפ"ג

"דרך ארוכה שהיא קצרה"

א. "כי המצנה הזאת, אשר אנכי מצוך היום, לא נפלאה היא ממך, ולא רחקה היא. לא בשמים הוא, לאמר, מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו, וישמענו אתה, ונעשנה. ולא מעבר לים הוא, לאמר, מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו, וישמענו אתה, ונעשנה. כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיו ובלבבך לעשותו", (דברים, ל', יא' - יד').

ובביאור הכתוב "כי קרוב אליך הדבר מאד", נחלקו רבותינו הראשונים:

דעת רש"י הקדוש, שהוא בענין לימוד התורה, אשר היא קרובה אצל האדם במאוד מאוד,

ברם, דעת אדונינו הרמב"ן, שהוא בענין מצוות ה"תשובה", אשר היא קרובה אצל האדם במאוד מאוד.

ב. במסכת עירובין ¹, מצינו לדבריו של רבי יהושע בן חנניה:

"מימי לא נצחני אדם, חוץ מאשה - תינוק ותינוקת ².

אשה, מאי היא?

פעם אחת, נתארחתי אצל אכסניא אחת,

עשתה לי פולין ביום ראשון ³, אכלתים, ולא שיירתי מהן כלום,

שנייה ⁴, ולא שיירתי מהן כלום,

¹ נג' ע"ב.

² ביאור המושג "נצחני", כך הוא:

נצחני בדברים, שהשיג על דברי, ולא היה לי מה להשיבו.

³ פולין הוא מין קטנית, ואולי הוא פול של ימינו.

⁴ היינו:

ביום שלישי, הקדיחתן במלח⁵ -
כיון שטעמתי, משכתי ידי מהן.
אמרה לי⁶, רבי, מפני מה אינך סועד?
אמרתי לה, כבר סעדתי מבעוד יום.
אמרה לי⁷, היה לך למשוך ידיך מן הפת⁸!
אמרה לי⁹, רבי, שמא לא הנחת פאה בראשוני¹⁰?
ולא כך אמרו חכמים, 'אין משיירין פאה באילפס, אבל משיירין פאה בקערה'¹¹.

שכעין התבשיל שעשתה לי בעלת האכסניא ביום הראשון, היא עשתה לי גם ביום השני.

⁵ היינו:

שביום השלישי, בעלת האכסניא, הכניסה יותר מידי מלח בתבשיל.

⁶ היינו:

בעלת האכסניא.

⁷ היינו:

בעלת האכסניא.

⁸ היינו:

אם כדברך שכבר סעדתי מבעוד יום, היה לך למשוך את ידיך מן הפת, ובכך הייתה יכול לאכול מן התבשיל.

⁹ היינו:

בעלת האכסניא.

¹⁰ היינו:

שהסועד צריך להניח מעט מן המאכל עבור השמש,

ואם כן, שמא שכחת בשני הימים הקודמים להניח פאה מן המאכל, ולפיכך אתה מניח עכשיו גם עבור אותם הימים.

¹¹ היינו:

בשעה שהשמש שופך מן הקדירה לתוך הקערות, הדין הוא, שאסור לו לשייר בקדירה מן התבשיל לצורך עצמו,

תינוקת, מאי היא?

פעם אחת, הייתי מהלך בדרך, והיתה דרך עוברת בשדה, והייתי מהלך בה,

אמרה לי תינוקת אחת, רבי, לא שדה היא זו ¹² ?

אמרתי לה, לא דרך כבושה היא ¹³ ?

אמרה לי, ליסטים כמותך כבושה ¹⁴ !

תינוק, מאי היא?

פעם אחת הייתי מהלך בדרך, וראיתי תינוק יושב על פרשת דרכים,

ואמרתי לו, באיזה דרך נלך לעיר?

אמר לי, זו קצרה וארוכה ¹⁵, וזו ארוכה וקצרה ¹⁶,

אבל, כל אחד מן הסועדים, משאיר עבור השמש בתוך קערתו.

ואם כן, שמא מחמת שלא קיימת את הדין הזה, אתה מושך את ידיך מן המאכל?

ולכן היא הקדיחה לו את התבשיל:

בכדי לרמוז לו, על כך שהוא לא קיים את הדין.

או שהיא רצתה להודיע לו, שטעם הדבר שמיירים לשמש, הוא בכדי שגם הוא יאכל מן התבשיל, ובכך הוא לא יקלקל את המאכל.

¹² היינו:

הלא אתה מקלקל את השדה הזו בהליכתך?

¹³ היינו:

אם שדה זו כבר כבושה, אינני מזיק כלום בהליכתי.

¹⁴ בביאור העניין, כתב המהרש"א זיע"א (ב"חידושי אגדות"): "

שמכיוון שכבשו הרבים לדרך זו, בצורה זו של השחתת שדה,

אם כן, לא הוי בכלל מיצר שהחזיקו בו רבים - שאסור לקלקלו,

שכן, דין זה נאמר, דווקא כשנעשה הדבר ברשות.

¹⁵ כפי שיתבאר להלן.

¹⁶ היינו:

והלכתי, בקצרה וארוכה.

כיון שהגעתי לעיר, מצאתי שמקיפין אותה גנות ופרדיסין, חזרתי לאחורי,

אמרתי לו, בני, הלא אמרת לי קצרה?

אמר לי, ולא אמרתי לך ארוכה!?

נשקתיו על ראשו, ואמרתי לו, אשריכם ישראל - שכולכם חכמים גדולים אתם, מגדולכם ועד קטנכם."

ג. ובביאור המעשה, הביא רבינו הרי"ח הטוב זיע"א¹⁷, לדבריו של גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א¹⁸ :

¹⁹ שמעשיות אלו, לא היו ממש!

אלא, שרבי יהושע בן חנניה, הביאם בדרך משל, בכדי ללמד לנו תוכחות מוסר.

דהנה, ידוע ומפורסם, שימי האדם נחלקים לשלושה זמנים,

והם - ימי העליה, וימי העמידה, וימי הירידה.

ובימי העליה והעמידה, האדם נמשך אחרי חומריות העולם הזה, והוא ממלא את תאוותו בהבלי העולם הזה ותענוגיו,

ומשכך, הוא לא מפנה את ליבו, לעסוק בעסקי העולם הבא.

ורק בימי הירידה, שאז תש כוחו, הוא פורש לדרכי התשובה.

ומעתה, ביאר רבינו זיע"א, את מאמר רבי יהושע בן חנניה, "נתארחתי אצל אכסניא":

היינו, עולם הזה, אשה הוא דומה לאכסניא.

דרך זו, רחוקה היא,

ברם, כאשר מגיעים לעיר, מיד נכנסים אליה, מפני שאינה מוקפת גינות ופרדסים.

¹⁷ בהקדמתו להלכות של פרשתן, בספרו הקדוש "בן איש חי", שנה ראשונה.

¹⁸ בספרו הקדוש "פתח עינים".

¹⁹ לשונו הקדוש של רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, הובאה כאן בשינויי לשון קלים, למען ירוץ הקורא בהם.

"עשתה לי פולין":

אותיות פלוני, היינו, שהיצר הרע הזמינו לתאוות החומר.
וביום הראשון שהוא זמן העליה, הוא אכל מהנאות ותענוגות העולם הזה,
ברם, הוא לא שייר מן הזמן כלום, לצורך העולם הבא.
וביום השני שהוא זמן העמידה, הוא גם כן עשה כך.
ברם, ביום השלישי שהוא זמן הירידה, "הקדיחתן במלח",
והיינו, שלא נשאר בו כוח לתענוגות העולם הזה,
שכן, הקיפוהו מכאובים בגופו ובכוחות איבריו מכל צד.
ועל כן, מכיוון שהוא בא לטעום, הוא משך את ידו מן התענוגים,
ואז, הוא התחיל לשוב בתשובה.
ובאותה השעה, באה הנשמה לעורר אותו בתשובה ביותר,
שמצאה מקום לדבר איתו, דברים המתיישרים על הלב,
ובכדי להיכנס עמו בדברים, לעוררו בתשובה,
היא אמרה לו בתחילה, "מפני מה, אינך סועד היום בתענוגי עולם הזה, כאשר
היית נוהג בזמנים הראשונים?"
והוא השיב לה, "כבר סעדתי באותם הזמנים", ועד מתי אתנהג כך?
והשיבה לו הנשמה, "היה לך למשוך ידיך מן הפת":
כלומר, אם את מעשיך הראשונים אתה זוכר, ואתה מתחרט עליהם, לא די לך
בזה שאתה מושך את ידיך רק מן התענוגים,
אלא, אתה צריך סגופים ותעניות, שתמשוך את ידיך גם מן הפת - שהוא צורך
גדול לקיום הגוף.
ואמרה לו, "שמא לא הנחת לעולם הבא, בימים שעברו?"
ולא כך אמרו חכמים, "אין משיירין פאה באלפס":
רמז, לזמן המיוחד לעסק התורה, שהיא אלף ס', כלומר לימוד ס' מסכתות,

ואין משיירין ממנו פאה לצורך עולם הזה.

"אבל משיירין פאה בקערה":

כלומר, כבר מן הזמן המיוחד לעסק העולם הזה, שדומה לקערה, שהוא חיי שעה,

היית צריך לשייר ממנו פאה, לצורך עסק העולם הבא,

על ידי שתחטוף זמן מן הזמן זה, בכדי לקדשו בקדושת התורה,

ואיך את כל ימיך הראשונים, איבדת, בהבלי העולם הזה!?

"ומעשה התינוקת, הוא מוסר לילדי הזמן, שעושין דברים נגד דין תורה":

שאם יאמר להם החכם, על דבר שהוא אסור, הם יאמרו, כך הוא מנהג העולם,

וראוי להשיב להם, "לסטים שכמותכם כבשוה לדרך זו",

שכן, אותם אלו שנהגו כך, הם היו גוזלים את הקדוש ברוך הוא,

ועל ידי כן, הקליפה יונקת מן השפע הקדוש, ואין לך גזלה גדולה מזו.

"ומעשה התינוק, הוא רמז ליצר הטוב, שנקרא ילד מסכן וחכם":

אשר אמר לו, באיזה דרך נלך לעיר הא-להים, היא גן עדן?

ואמר לו היצר הרע, "זו קצרה וארוכה",

שכן, דרכם של הרשעים, שהיצר הרע מראה להם דרך קצרה בעולם הזה, שאין

בה טרחא בעבודת השם,

ברם, היא ארוכה מצד העולם הבא, שכן, במותו הוא לא יטול את מקומו הראוי לו

בגן עדן,

אלא, שהוא צריך לחזור בגלגולים רבים, והיות נידון בגיהנם שנים רבים, עד

שהוא יהיה ראוי לבוא אל מקומו שבגן עדן.

ברם, דרכם של הצדיקים, שהם עוסקים ועמלים בעולם הזה, בתורה ובמצוות

ומעשים טובים,

והיא "ארוכה וקצרה", כי בעולם הזה היא ארוכה, שכן, יש בה טורח ויגיעה רבה לגוף,

ברם, מצד העולם הבא, היא קצרה, שכן, לאחר פטירתו מן העולם הזה, הוא יילך תיכף ומייד לעיר הא-להים.

ד. וכתב בזה, רבינו הרי"ח הטוב זיע"א²⁰ :

"נמצא, החוטא, הולך בדרך קצרה וארוכה,

שהוא נמשך אחר הנאת החומר הנראית לעיניים, ואינו מביט בתכלית.

ולכן, השופר, שבא לעורר החוטאין בתשובה,

צריך התקוע לתקוע בצד הקצר, כדי שיהיה הקול הולך תחלה בקצרה, ואחר כך בארוכה.

יען, כי הוא בא לעורר לבבות החוטאים, שהם הולכים בקצרה וארוכה,

אבל הצדיקים שהולכים בארוכה וקצרה, אין צריך לעורר אותם בשופר".

ה. ידועים ומפורסמים דברי רשב"י זיע"א²¹, שכנסת ישראל היא בן הזוג של השבת, וכדלהלן :

"אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם -

לכלן יש בן זוג, ולי אין בן זוג.

אמר לה הקדוש ברוך הוא -

כנסת ישראל, היא בן זוגך".

ונתקשה בזה²², אדונינו הגר"א זיע"א :

שהנה, מטענתה של השבת, "לכלן יש בן זוג",

²⁰ שם.

²¹ בראשית רבה, פרשה יא', ח'.

²² לא מצאתי היכן הוא, אך כך ידוע להביא משמו.

משמע, שיום ראשון, הרי הוא בן הזוג של יום שני, וכן הלאה.

וממילא, שלשבת אין בן זוג.

ולכאורה, היאך ובמה, יהיה יום ראשון בן הזוג של יום שני, וכו'?

ועוד, שבת שובת הקדוש ברוך הוא לשבת, "כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא בֶן זִוגָד", יש לעיין, היאך ובמה, פועל הדבר שהם בני זוג?

ותירץ:

שלעולם, אין הכוונה שיום ראשון הוא בן זוגו של יום שני, וכן הלאה.

שכן, כאשר נתבונן בששת ימי בראשית, נראה כדלהלן.

ביום הראשון - נבראו האור והחושך, שהם היום והלילה,

ביום השני - נברא הרקיע שהוא השמים, ונבדלו המים,

ביום השלישי - נבראה היבשה שהיא הארץ, וכמו כן האילנות והדשאים,

ביום הרביעי - נבראו השמש והירח, שהם המאור הגדול והמאור הקטן והכוכבים,

ביום החמישי - נבראו שרצי המים העופות והדגים,

ביום השישי - נבראו האדם והבהמות.

וממילא, סדרם של בני הזוג, כך הוא:

יום ראשון, הוא בן זוגו של יום רביעי -

שכן, ביום הראשון, ברא הקדוש ברוך הוא את האור ואת החושך,

וביום הרביעי, ברא הקדוש ברוך הוא את המאורות עצמם, שהם השמש והירח.

יום שני, הוא בן זוגו של יום חמישי -

שכן, ביום השני, ברא הקדוש ברוך הוא את השמים,

וביום החמישי, ברא הקדוש ברוך הוא את השרצים והעופות, בכדי שיוכלו לעופף "על" הארץ.

יום שלישי, הוא בן זוגו של יום שישי -

שכן, ביום השלישי, נבראו היבשה, האילנות והדשאים, וביום השישי, ברא הקדוש ברוך הוא את האדם, בכדי שיתפלל על הגשמים בעבור האילנות והדשאים - וכמו כן, ברא הקדוש ברוך הוא את הבהמות, שידורו על היבשה.

וממילא, היום היחיד שאין לו בן זוג, הוא השבת.

ולפיכך, אמר הקדוש ברוך הוא לשבת, "כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא בֶן זִוְגָךְ":

שכן, ביום השבת, שְׁבַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַל מְלֹאכְתּוֹ,

וכמאמר הכתוב ²³, "שְׁבַת וַיִּנְפְּשׁ".

ומשכך, כאשר נצטוו עם ישראל לשבות ממלאכתם ביום השבת,

הרי הם פנויים ממלאכתם, וממילא, הם מגדילים באותו היום את לימוד התורה שלהם,

וכמאמרם ז"ל ²⁴, "לא ניתנו שבתות וימים טובים - אלא לעסוק בהן בדברי תורה".

ולפיכך:

רק הם, יכולים להיות בני הזוג של יום השבת, שכן, אז זיווגם שלם ביותר.

1. על מאמר הכתוב בפרשתן ²⁵, "כִּי קָרֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד, בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ²⁶:

"נראה לי בסייעתא דשמיא, על פי מה שכתב מהרי"א, מדברי רבותינו ז"ל בהגדת בראשית ²⁷, בפסוק יִשְׁמְעוּ דְבַר ה' ²⁸,

²³ שמות, לא' - יז'.

²⁴ תלמוד ירושלמי, מסכת שבת, פט"ו ה"ג.

²⁵ דברים, ל' - יד'.

²⁶ בהקדמתו להלכות של פרשתן, בספרו הקדוש "בן איש חי", שנה ראשונה.

²⁷ פסיקתא רבתי, פסקא כז'.

אין 'דבר', אלא שמירת שבת,

כמה דאת אמרת ²⁹, 'ממצוא חפצך, ודבר דבר'.

אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, אפילו אם עברתם על עשרת הדברות, שמרו שבת ואסלח לכם. עד כאן.

עוד אמרו רבותינו ז"ל ³⁰, 'אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא, לכל הימים נתת בן זוג, ולי לא נתת. אמר לה, ישראל יהיו בן זוגך'. עד כאן.

נמצא, יש קורבה גדולה לישראל עם השבת,

ברם, ודאי אין קורבה זו נוהגת ביניהם, אלא אם כן, יהיו ישראל שומרים השבת כהלכתו - במחשבה ודיבור ומעשה.

דאף על פי, שאמרו רבותינו ז"ל ³¹, 'דיבור אסור, הרהור מותר',

אין קדושתו של שבת שלימה, אלא אם כן יזהר בו גם בהרהור,

וכמו שכתב בשולחן ערוך, וכנזכר בפוסקים ז"ל.

וזה שנאמר, 'כי קרוב אליך הדבר מאד' - זה השבת המכנה בשם 'דבר',

וכל זה, הוא כאשר 'בפיך ובלבבך לעשתו',

דלא סגי בשמירתו במעשה בלבד, אלא, צריך בדיבור שבפה - ובהרהור הלב גם כן,

ואז, אתם תהיו בן זוג לשבת".

ז. כתב בספר הקדוש ³² ³³ "עדן מקדם":

²⁸ ירמיה, ז' - ב'.

²⁹ ישעיה, נח' - יג'.

³⁰ הובא לעיל באות ה'.

³¹ שבת, קיג' ע"א. ובדף קנ' ע"א וע"ב.

³² להגה"ק, מרנא ורבנא, המקובל הא-להי, רבי רפאל משה אלבאז זיע"א,

דיין ומו"צ, בעיה"ת צפרו, מרוקו.

"אמרו במדרש³⁴, 'יִנְשָׁם ה' לְקִין אוֹתוֹ'³⁵, שבת מסר לו.
ועוד אמרו ז"ל³⁶, כשעלה משה למרום, היו אומרים כוח התשובה, ואומרים³⁷,
'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת'.
ויש לדקדק, מה עניין שבת לתשובה?"
וביאר בזה רבינו זיע"א:
"כי מהשבת, מוכח שאנו בנים למקום, כי איך אנו משתמשים בשרביטו של מלך
... אלא, מחמת שאנו בבחינת בנים,
והראיה³⁸, יגוי ששבת חייב מיתה'.
אם כן, מזה מוכח גם כן, שְׂיִקְבְּלוּנוּ בתשובה,
כי הבן, לא יצויר שלא יהיה בן,
ומקרא מלא הוא³⁹, 'בָּנִים מִשְׁחִיתִים'.
ועוד שם רמז -

הספר נדפס ויצא לאור, במהדורה מתוקנת - מפוארת ומוארת, ע"י מכון "ישמח לב - תורת משה",
מיסודו של מו"ז, מר דיינא דנחית לעומקא דדינא, הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה זיע"א, רבה האחרון והנערץ
של העיר צפרו, וראב"ד הערים צפרו-פאס-מראקש, במדינת מרוקו,
כל ספרי מרן המחבר זיע"א, הודפסו בהשגחתו ובטיפולו האישי של מו"ז זיע"א. וכמו כן, בטיפולו המסור של
דו"ז הגאון רבי פנחס עובדיה שליט"א, ראש המכון, ורב הקהילה המפוארת - בשכונת "בית וגן" - ירושלים.
³³ אות שין, ערך שבת, עמודים רצו'-רצז'.

³⁴ "מדרש ילמדנו" ("ילקוט תלמוד תורה", בראשית, אות כא', דף טו' ע"ב).

³⁵ בראשית, ד' - טו'.

³⁶ בראשית רבה, פרשה כב', יג'.

ויקרא רבה, פרשה י', ה'.

³⁷ תהילים, צב' - א'.

³⁸ סנהדרין, נח' ע"ב.

³⁹ ישעיה, א' - ד'.

שכל זמן שעושה אדם תשובה, מתקבל, אפילו לעת זקנתו,
כי חיי האדם שבעים שנה, והעשר שנים האחרונים, הם רומזים ליום השבת,
כי הוא שְׁבֵת, ונח מחמת חולשת הזקנה".

ח. הנה, שבת היא יסוד האמונה, וכמו שכתב אדונינו הרמב"ן זיע"א, על
הפסוק⁴⁰, "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ":
"אחר שציווה שנאמין בשם המיוחד יתברך, שהוא הנמצא, הוא הבורא, הוא
המבין, והיכול, ושנייחד האמונה בכל אלה והכבוד לו לבדו, וציווה שנכבד זכר
שמו,
ציווה, שנעשה בזה סימן וזיכרון תמיד, להודיע שהוא ברא הכל,
והיא מצות השבת, שהיא זכר למעשה בראשית ...
ולכך אמרו ז"ל⁴¹, שהשבת שקולה כנגד כל מצות שבתורה, כמו שאמרו בעבודה
זרה -
מפני, שבה נעיד על כל עיקרי האמונה בחידוש ובהשגחה ובנבואה".
וכן כתב⁴² ה"חיי אדם":
"שבת קודש, הוא האות הגדול והברית שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל,
למען יִדְעוּ, כי ששת ימים עשה ה' כל מה שברא בשמים ובארץ, וְשַׁבַּת בְּיוֹם
השביעי,
והוא יסוד האמונה, לִידַע שהעולם הוא מחודש.
וכיון שברא הכל, הוא אדון על הכל, ואנחנו עבדיו, ומחויבים לעשות רצונו, ולעבדו
בכל גופנו ונשמתנו וממוננו, כי הכל שלו".

⁴⁰ שמות, כ' - ח'.

⁴¹ חולין, ה' ע"א.

⁴² חלק ב'ג', הלכות שבת ומועדים, כלל א'.

ט. על מאמר הכתוב בפרשת "תצווה"⁴³, "וְאַתָּה תִּצְוֶנָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ - שְׁמֹן זֵית זָךְ, כֶּתִית לַמָּאֹר, לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד", כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

"ירמוז באומרו 'תצונה', על דרך אומרים ז"ל⁴⁴, כי כל תלמיד חכם, יש לו ניצוץ מנשמת משה.

ולזה, רבותינו ז"ל⁴⁵, היו קוראים זה לזה 'משה', כי הוא זה המְדַבֵּר - בבחינת נפש הלומדת תורה.

והוא אומרו, 'וְאַתָּה תִּצְוֶנָה', על דרך אומרו⁴⁶, 'פִּי מְלַאכְּךָ יִצְוֶנָה לְךָ', שהוא לשון צוותא, ליווי לאיש ישראל הנכבדים.

וכבר ידעת, כי אין חשיבות, אלא באמצעות עסק התורה.

ובחר ה', לרמוז רמז זה במצוות שמן, כי הוא בחינת התורה, שהוא אור העולם. ועיין בפסוק שאחר זה".

ובהמשך דבריו הקדושים, כתב רבינו זיע"א:

"ובדרך רמז, יתבאר הכתוב - על דרך מאמר, הובא בספר זוהר חדש⁴⁷, כי ד' גליות של ישראל⁴⁸ - כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד⁴⁹,

⁴³ שמות, כז' - כ'.

⁴⁴ "תיקוני זוהר", תיקון סט'.

⁴⁵ שבת, קא' ע"ב.

⁴⁶ תהילים, צא' - יא'.

⁴⁷ בראשית, ח'.

⁴⁸ ארבעת הגלויות, הם:

בְּבֶל, מִדְיָ, יוֹן, אֶדוֹם.

ויעוין עוד, במדרש (בראשית רבה, פרשה מד', יז'), על הפסוק (בראשית, טו' - יב'), "וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבוֹא, וַתִּרְדְּמָה נֶפֶלָה עַל אַבְרָם, וַהֲנֶה אֵימָה חֲשֵׁקָה גְדֹלָה נִפְלֵת עָלָיו", מה שדרשו בזה.

⁴⁹ היינו, בזכות אחד מן האבות הקדושים.

גלות הראשון, נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום,

ב', נגאלו בזכות יצחק,

ג', בזכות יעקב,

וה-ד', תלוי בזכות משה.

ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

וזה הוא שרמז הכתוב כאן - באומרו 'וְאַתָּה תִּצְנֶנָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, על דרך ⁵⁰ יְכִי מִלְּאָקְיוֹ יִצְנֶנָּה',

או, על דרך אומרם ⁵¹ ז"ל 'אין צו, אלא מלכות' - כי הוא ימלוך עלינו לעתיד.

ותנאי הוא הדבר, שיעסקו ישראל בתורה.

וזה הוא אומרו, 'וַיִּקְחוּ אֶלְיָךְ שֶׁמֶן זֵית זָךְ', ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן ...

ודקדק לומר, 'זָךְ' - שצריכין לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים, שהם לקנתר חלילה וחס, או להתגדל וכדומה, אלה הם שמריה.

ואמר עוד 'כְּתִית', פירוש - שצריכין לעסוק בתורה ולכתת גופם וכוחם,

על דרך אומרם ⁵², 'זאת התורה אדם כי ימות'."

והנה, מקור דבריו הקדושים כתב ב"זוהר הקדוש" ⁵³ :

⁵⁰ תהילים, צא' - יא'.

⁵¹ יעויין בספר שמואל (א', יג' - יד'):

"וְעַתָּה מִמְּלַכְתְּךָ לֹא תִקּוּם, בְּקֶשׁ יְהוָה לֹא אִישׁ כְּלָבָו, וַיִּצְוֶהוּ יְהוָה לְנִגִּיד עַל עַמּוֹ, כִּי לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה."

ומבואר שם:

שלשון "צו", פירושו "מלכות".

⁵² במדבר, יט' - יד'.

⁵³ "זוהר חדש", דף ח'.

"ר' יוסי בן חלפתא, הנה יתיב קמיה דר' יצחק.
אמר ליה, מידי שמיע ליה למר, על מה אתארך יומא דמשיחא מן גלותא דא?
אמר ליה, לא אתארך, אלא, על ביטול אורייתא.
דהכי שמענא מרב המנונא סבא, תלתא גליות גלו ישראל, וחזרו בזכותהון דתלתא
אבות -
וגלותא רביעאה, בזכותא דמשה ותחזרו.
תא ואחזי לך, לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה,
שנאמר ⁵⁴, 'ויאמר ה' על עזבם את תורתי.
אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,
עכשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו,
שנאמר ⁵⁵, 'זכרו תורת משה עבדי.
כד יתובין ויתעסקון בתורתו, בזכות משה אני גואלם.
על כן נאמר בתורה ⁵⁶, 'תורה צוה לנו משה, כדי לשמרה ולעסוק בה,
ואם לאו, 'מורשה קהלת יעקב' - 'מורשה', דא מסכנותא הוא,
כמה דאתא אמר ⁵⁷, 'ה' מוריש ומעשיר'.
מלמד, דלא אתיא מסכנותא לברתיה דיעקב, אלא, על דלא אתעסקו בפיקודין
דאורייתא" ⁵⁸.

⁵⁴ ירמיה, ט' - יב'.

⁵⁵ מלאכי, ג' - כב'.

⁵⁶ דברים, לג' - ד'.

⁵⁷ שמואל א', ב' - ז'.

⁵⁸ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

רבי יוסי בן חלפתא, היה יושב לפני רבי יצחק.

אמר לו, דבר שמיע לו למר, על מה התארך יום המשיח מהגלות הזו?

והנה, הראשון שאחזו ופתחו בתשובה, היה קין, וכפי שדרשו רבותינו ז"ל⁵⁹, על הפסוק⁶⁰, "וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נֹדָד, קִדְמַת עֵדֶן":
"מַהֲיֵכֶן יֵצֵא? ..."

רבי חמא בשם רבי חנינא בר רבי יצחק אומר, יצא שמח ...

פגע בו אדם הראשון, אומר לו⁶¹, מה נעשה בדינך?

אמר לו⁶², עשיתי תשובה ונתפשרתי.

אמר לו, לא התארך אלא על בטול תורה.

שכך שמעתי מרב המנונא סבא, שלש גליות גלו ישראל, וחזרו בזכותם של שלשה אבות -

ובגלות הרביעית, יחזרו בזכות משה.

בא ואראה לך, לא גלו ישראל אלא על בטול תורה,

שנאמר (ירמיה, ט' - יב'), 'ויאמר ה' על עזבם את תורתי'.

אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,

עכשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו,

שנאמר (מלאכי, ג' - כב'), 'זכרו תורת משה עבדי'.

כשישובו ויתעסקו בתורתו, בזכות משה אני גואלם.

על כן נאמר בתורה (דברים, לג' - ד'), 'תורה צוה לנו משה', כדי לשמרה ולעסק בה,

ואם לאו, 'מורשה קהלת יעקב' - 'מורשה', זוהי העניות,

כמו שנאמר, 'ה' מוריש ומעשיר'.

מלמד, שלא באה עניות לבת יעקב, אלא, על שלא התעסקו במצוות התורה.

⁵⁹ בראשית רבה, פרשה כב', יג'.

⁶⁰ בראשית, ד' - טז'.

⁶¹ היינו:

אדם הראשון לקין.

⁶² היינו:

קין לאדם הראשון.

התחיל אדם הראשון מטפח על פניו, אומר, כך היא כחה של תשובה ואני לא
הייתי יודע!?

מיד עמד אדם הראשון, ואמר⁶³, 'מזמור שיר ליום השבת' וגו'.
אמר רבי לוי, המזמור הזה, אדם הראשון אמרו, ונשתכח מדורו,
ובא משה וחדשו על שמו, 'מזמור שיר ליום השבת'."

ל. הנה, על ידי שמירת השבת כתיקונה, זוכה האדם לכל ההשפעות כולם:

שכן, באמצעות שמירת השבת, מגיע האדם לידי תכלית האמונה,
וכמו כן, באמצעות שמירת השבת, משכיל האדם את מעלת לימוד התורה
הקדושה, בעבור היותה בת הזוג של עם ישראל.

ומעתה, באמצעות שמירת השבת כתיקונה, זוכה האדם, לתשובה אמיתית
ושלימה, שכן, במאמר זה, מצינו ג' דעות, לביאור מאמר הכתוב, "כי קרוב אליך
הדבר מאד":

דעת רש"י הקדוש, שהוא בעניין לימוד התורה, אשר היא קרובה אצל האדם
במאוד מאוד,

ברם, דעת אדונינו הרמב"ן, שהוא בעניין מצוות ה"תשובה", אשר היא קרובה
אצל האדם במאוד מאוד,

דעת רבינו הרי"ח הטוב, שהוא בעניין קדושת השבת.

וכבר נתבאר לנו, שעל ידי שמירת השבת כתיקונה, מתקיימת התשובה
האמיתית, ובפרט על ידי "עסק התורה",

ומחמת שכן, עניין התשובה של קין ואדם הראשון, נרמז, במזמור העוסק
במעלתה של השבת.

והוא עניין "דרך ארוכה, שהיא קצרה:

שכן, הן אומנם, שהלכות השבת רבים ועצומים,

⁶³ תהילים, צב' - א'.

ולצורך קיומם כהלכתם, צריך האדם לעמול ולחזור בהם, "הדק היטב, היטב הדק".

ברם, העוסק בהם כתיקונם, זוכה, להגיע לידי תשובה ושליומה, וכמשנ"ת.

ואזי, "ארוכה היא", בלימוד ושמירת הלכותיה הרבים,

אך "קצרה היא", בכדי להתקרב על ידה אל הבורא ית"ש.

וכשנתחזק בזה, נזכה לקיום התפילה ⁶⁴ :

"וְנִפְנֹנוּ לְקַבֵּל שְׁבֻתוֹת, מִתּוֹךְ רוֹב שְׁמִיחָה, וּמִתּוֹךְ עֵשֶׁר וְכָבוֹד, וּמִתּוֹךְ מַעוֹט עֲוֹנוֹת ...

וְתֵן בָּנוּ יְצָר טוֹב, לְעַבְדְּךָ בְּאַמֶּת וּבְיִרְאַה וּבְאַהֲבָה". אמן.

⁶⁴ תפילה קודם הקידוש, כנוסח יהודי אשכנז.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

הרב שלמה בן שמחה

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרוחה בת רחל

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- רות חפציבה כהן (לבית פרשה) ע"ה בת פרלה תחי'
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה